

Altuna hembygdsförening

En lördag i mars äger varje år Fjärdhundradagen rum. Skolan fylls av konstnärer, konsthantverkare, föreningar och företag med utställningar. 1983 besöktes arrangemanget av ca 3 000 personer. Vår hembygdsförening deltog med en skärm- och monterutställning ur föreningens samlingar.

Trefaldighetsaftonen är en tradition, som detta år samlade ca 40 deltagare. Vid vårt samkväm deltog Ann Johansson med sång och spel. En av gästerna hade specialkunskaper om seden att dricka hälsa vid olika tider och olika delar av landet, och kunskaperna meddelades i samtals- och intervjuform.

Midsommaraftonen firades med långt mer än 200 deltagare. Vid sådana tillfällen återupplivas rotesystemet och denna gång skötte Sävasta–Göksbo–Drevle kaffet, dansen och lekarna.

I juli genomfördes ett mycket uppskattat besök hos Torstuna hembygdsförening. Även Skattmansö ingick i rundturen, där vi fick lyssna till ett initierat föredrag om Skattmansö historia. Det hela avslutades med samkväm vid Härledsgården och rundvandring bland de mycket imponerande samlingarna.

I slutet av juli hade Altuna inbjudit Sparrsätra–Breds hembygdsförening. Mona von Engeström utförde guidning runt bemärkta platser. Ragnar Jansson talade om hembygdsgården och dess historia. Vid efterföljande samkväm samtaldes kring ämnet ”ny och gammal hembygdsförening, verksamheter och traditioner”. Siri Lundgren avslutade med stämningsfull diktläsning.

Den 28 augusti genomfördes i samarbete med den nystartade föreningen Forum för kultur i Fjärdhundraland en mycket välbesökt kulturvandring. Vid stenåldersbopplatsen Nyskottet fick Mona von Engeström tillfälle att mer djupgående informera om arkeologisk grävningsteknik. Vid den fallande skymningen utspann sig samtal kring människors villkor under olika epoker. Kulturvandringen avslutades i hembygdsgården, där Ragnar Jansson berättade.

I september hölls den traditionella sammankomsten De äldres dag med gudstjänst och kaffe. Maj-Britt Eriksson sjöng till cittraspel gamla skillingtryck och man samtalande kring gamla redskap ur föreningens samlingar.

Den 19 september hade Enköpings kulturnämnd kallat till sammanträde med alla hembygdsföreningar i kommunen. Kulturnämnden talade kring villkoren för föreningsbidrag. Samarbetsformer diskuterades och man beslöt att förnya kontakterna med en sammankomst eller två varje år.

Antikvarie Iréne Jansson besökte i oktober föreningen. Inför fullsatt hembygdsgård höll hon föredrag och visade bilder ur John Alinders fotosamling. Grannar och släktingar till den alltmör uppskattade fotografen kunde berätta både om personer på bilderna samt minnas Alinders arbete med framkallningarna.

Årsmötet hölls söndagen 23 oktober. Ett antal gåvor hade inlutit under året, däribland ett mycket vackert brölloppstelegram. Av torpinventeringsboken har första upplagan slutsålt, varför en andra upplaga beslutades att tryckas. Ordf. informerade kring Hembygdens År och ett särskilt arbetsutskott bildades. Vid årsmötet omvaldes Mona von Engeström till ordförande, Siri Lundgren till sekreterare och Hans Johansson till kassör. Medlemsantalet har under året stigit till 130.

Mona von Engeström
Ordf.

Börje-Åkerby Hembygdsförening

Börje-Åkerby Hembygdsförening har fått ett stort bekymmer med sin Hembygdsgård. Under sommaren 1983 upptäcktes hussvamp under köksgolvet i Örnstrastugan. Golvet måste rivas upp och luftas över vintern. När det nu i vår måste åtgärdas blir det både arbetskrävande och kostsamt för föreningen att återställa huset igen i ett gott skick. En del gåvor har kommit in och Hembygdsföreningen hoppas på flera.

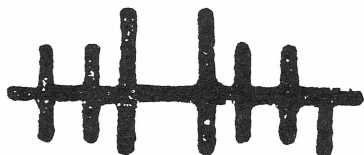
Olga Karlsson
Skr.

Håtuna Håbo-Tibble hembygdsförening

Håtuna Håbo-Tibble hembygdsförenings programverksamhet är uppbyggd med ett vår- och ett höstprogram, där vi försöker lägga kulturgeografiska och historiska reportagemässiga program blandat med det mera traditionella med kulturdag, skördevesper och utställningsdag.

Allmänt kan man säga att föreningen under en tioårsperiod har expanderat från en nästan tynande tillvaro till en spridning och ett allmänintresse, med medlemskader från ett 50-tal betalande till närmare 200 personer.

Under de senaste fem åren har föreningen blivit tillägnad att sköta, bruka och förvalta fem byggnader av olika slag: 1. Mattssonska stugan i Tjusta by, ett torp som står nyrenoverat och tidsenligt möblerat i 30-talsstil. 2. Upprustad Fattigstuga i Håbo-Tibble kyrkby, som användes flitigt genom uthyrning till ortens föreningar. 3. Lindströmska huset i Tjusta, som inrymmer vävstuga, slöjdsal och blivande egna föreningslokaler. 4. Frötunamagasinet med 300 kvm utställningshallar i tre våningar, där vi samlat hästredskap av alla de slag från 1900–1960, prä-

HÄTUNA HÄBO-TIBBLE HEMBYGDSFÖRENING

tens fordon, redskap för isupptagning m. m. En våning innehåller handredskap. Men vi vill inte kalla detta för museum. Det låter så tråkigt. 5. Lövsta sätesgård som fortifikationsförvaltningen överlätit på tio år till föreningen att sköta.

Föreningens styrelse på tio personer är uppdelad i ett tiotal arbetsgrupper, som bevakar miljöintressen, dokumentation, underhållning och programverksamhet.

Föreningen har ett mycket stort förtroende i kommunens kulturnämnd. Anslaget från Upplands Bro kommun uppgick 1970 till 500 kr. Det är nu uppe i ett årligt anslag på 20.000 kr till den omfattande verksamheten. Kontakterna sköts genom en arbetsgrupp, där alla tre hembygdsföreningarna i kommunen ingår tillsammans med kulturnämnden och kulturnämndens anställda personal.

Thore Zander

Härkeberga gille

I samband med gilletts 42:a årsstämma den 23 oktober hade ett 60-tal medlemmar mött upp. I programmet ingick arrangemanget "Den gula paviljongen" med Bostonensemblen som medverkande. Tidsepoken fick sin belysning i musik, tal och av danspar i tidstroga dräkter och avslutades med att alla fick avnjuta tids-trogen mat och dryck.

Traditionsenlig midsommarfest hölls på midsommarafton under majstången på Kaplansgården med 500-talet besökare. Flöjtspelande ungdomar och traktörer av gitarr och dragharmonika fick deltagare i alla åldrar att snart tråda dansen med liv och lust under Berits förfarna ledning.

En "Kulturvandring bland socknens fornminnen" lockade ett 50-tal intresserade med arkeolog Eva Lindahl som sakkunnig ledare. Intresset var särskilt knutet kring en lämning av en "jordkula" i Värsta by, vars historia senare blivit dokumenterad.

Kyrkan och Kaplansgården har under året gästats av konstföreningar, hembygdsföreningar, grupper från Nordens folkhögskola, lärarhögskolor och skolklasser av olika stadier samt turistgrupper i överflödande tal, varvid hembygdsföreningens representanter kunnat utöva värdskap och ge saklig information. Härvid har Albertus Pictors bildvärld i kyrkan utgjort en särskild stimulans.

Härkeberga Gille. Midsommarfest i Härkeberga. Dansen tar fart – ung och gammal rycks med. Foto Gösta Öhlund.

I samarbete med Trögds kulturråd och Enköpings Posten firades Bellmansdagen den 23 juli på Kaplansgården. Drygt 500 deltagare fick njuta svensk sommar och skön sång av Peder Swan och hans lutspel. Under året har natur- och kulturreservatet öster om kyrkan åter kunnat öppnas, då markägaren på ett föredömligt sätt rustat upp inhägnad och stättor. Föreningens badstukommitté har upprätthållit badjouren, och "kaplanens kryddgård" har blivit väl omskött och givit god avkastning "till angenäm styrka och smak".

Eva Källsen
Skr.

Järlåsa Hembygdsförening

Verksamhetsåret inleddes med årsmöte i april, då man bl. a. beslöt att under sommaren vitmåla och rödfärga skolhuset Granhammar. Arbetet utfördes av föreningens medlemmar och blev färdigt till hembygdsdagen den 15 augusti.

Då stod Granhammars skola i centrum på programmet. Från gamla protokoll fick man höra om alla turer vid skolans tillkomst. Den byggdes 1895 och kallades Järlåsa norra skola och där pågick undervisning fram till 1959. Nu ägs skolan av hembygdsföreningen.

En utställning av äldre skolmateriel, skolplanscher, kartor, läroplaner, slöjdalster m. m. var anordnad för dagen. Besökarna fick också höra några skoluppsatser från 1930-talet.

I den gamla skolan har flera andra sammankomster ägt rum under året: i maj hölls en trivselkväll med tema Boken 500 år, i september var det sillfest och i de-

ember hölls en gåvoauktion. Vid samtliga tillfällen har våra populära musikanter medverkat.

Föreningens kontaktman Henning Fredriksson har visat flera skolklasser omkring i socknen och berättat om bygdens historia.

I årets nummer av Järlåsa-bygden berättas bl. a. om en mycket färgstark person, kyrkoherde Eric Fredlund, som kom till Järlåsa 1890 och var verksam där under många år.

Föreningens ordförande är Arne Ersson och medlemsantalet är 105.

Brita Eriksson

Sekr.

Lagunda Hembygdsförening

Verksamheten har liksom förut om åren varit livlig. Medlemsantalet är ca 750. Förutom styrelsen är grupper valda att bevaka olika områden såsom miljö/kulturvård och miljö/naturvård. Vidare finns en växtgrupp, en dräktgrupp och en "Kappen"-handelsmuseigrupp samt en grupp för milstolpar, en för Erik Jansson-stenen och en för Mickelmässmarknaden. Grupperna väljer sedan medarbetare för sina olika aktiviteter.

Mycket uppskattade är "Kulturvandringar i Lagundabygden". Mycket finns att se och höra om på nära håll bara någon väcker upptäckarglädjen. Svenska Flaggans Dag som Hembygdsföreningen årligen arrangerar tillsammans med övriga organisationer fick i år en särskilt högtidlig prägel genom att föreningens egen fana invigdes. Det har nu gått tio år sedan föreningen bildades.

Vid samma tillfälle fick Greta och Bertil Lidberg mottaga Upplands Fornminnesförening och Hembygdsförbunds guldmedalj för deras oegennyttiga arbete som Kvekgårdens "värdpar".

Handelsmuseet "Kappen" tilldrar sig också ett stort intresse. Under året har drygt 4 000 personer besökt museet.

Hembygdsdag ordnades vid Kvekgården den 3 juli med friluftsgudstjänst, demonstration av gamla hantverk och kaffeservering.

Utflykt har gjorts till Veckholms kyrka och Grysta gårdsmuseum.

Gertrud Westerdahl

Sekr.

Lagunda hembygdsförening. Från invigningen av fanan vid Hembygdens dag den 6 juni på Kvekgården. Vid fanan Sigurd Ericson och Rolf Johansson. Foto Göran Palm.

Lidingö Hembygdsförening

Verksamheten inom föreningen var under 1983 mycket livlig och rönt stort intresse från medlemmarnas sida. Årsmöte hölls den 28 april och efter de stadgenliga årsmötesförhandlingarna berättade stadsarkitekt Bo Vading om Lidingö kommuns stadsplaner. Under våren hölls två fågelexkursioner. Ett mycket uppskattat program hölls den första juni. Kommendör Fredrik Taube förevisade segelfartyget af Chapman och bebyggelsen på Skepps- och Kastellholmarna. Hembygdsföreningen deltog i Lidingö kommuns firande av den första Nationaldagen. Den sedvanliga höstutflykten gick i hållande regn till Fjäderholmarna, Stora Nyckelviken och Svindersvik. Utflykten skedde per båt med M/S Gurli, och trots det miserabla vädret tyckte alla de 90 deltagarna att det var en mycket trevlig resa. Besök har gjorts på Bosöns idrottsinstitut där det nya idrottshuset förevisades. En höstpromenad gjordes i Brevik under ledning av arkitekt Lars Åkerlund.

Många trevliga och intressanta föredrag har hållits under året. Doc. Bertil Hedenstierna berättade och visade diabilder om en färd från skärgårdsön Lidingö till Björkskär, den vackra utskärgård som tillhör Lidingö. Den 15 december hade hembygdsföreningen sitt luciafirande med besök av Lidingö Lucia och föredrag av docent Ebbe Schön som berättade om gamla jultraditioner. Som en inledning till Hembygdens år 1984 berättade Skansenchefen Eva Nordenson om Skansens och Kulturen i Lunds tillblivelser.

Hembygdsföreningen har under året gett ut ytterligare ett korrespondenskort i den serie som påbörjades under förra året. Försäljningen har gått mycket bra. Under 1983 inledde hembygdsföreningen ett samarbete med förskolan på Lidingö. Medlemmar ur föreningen tar med 5–6-åringar på promenader inom olika områden på ön och berättar om hur det såg ut förr, hur folk levde här förr osv. Dessa promenader har blivit mycket uppskattade av både förskolebarnen och de medlemmar i föreningen som leder promenaderna. Promenaderna kommer att fortsätta även under 1984.

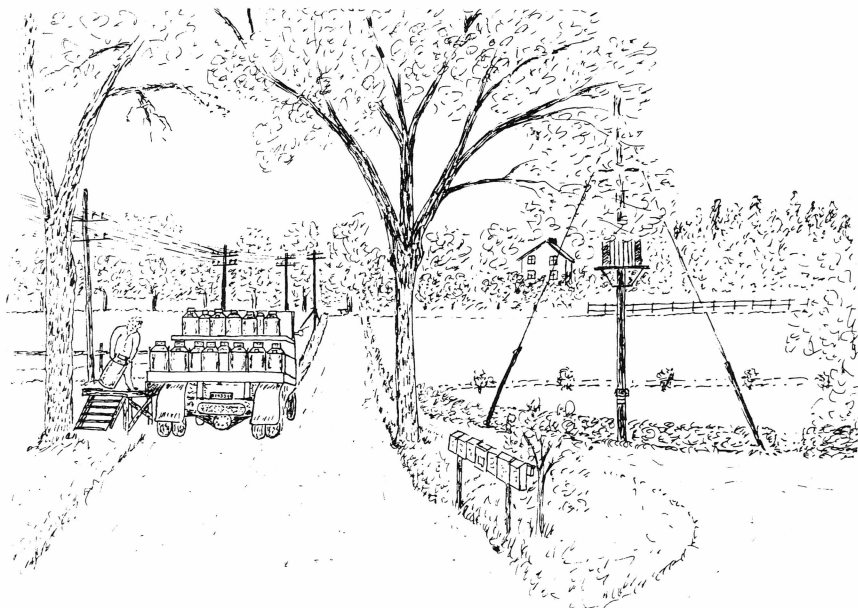
Medlemsantalet i föreningen är ca 650 st.

Inga Lill Ankarberg
Skr.

Lovö Hembygdsförening

Vårens program inleddes traditionsenligt med valborgsmässöfirandet i Drottningholmsparken invid Götiska tornet. Tal till våren hölls av komminister Karl-Göran Linzander och vårsånger sjöngs av kören. När elden börjat falna avlossades ett präktigt fyrverkeri från dimhöljda öar bland dammarna i parken.

Vid årsmötet i sockenstugan den 19 maj berättade fil. kand. Thomas Billig, som varit Riksantikvarieämbetets ombud vid renoveringen av Drottningholms slott 1980–81, om de byggnadshistoriska fynd som gjorts under denna renove-

Lovö hembygdsförening. Härje Bäärnman arbetar på en andra bok om livet på Lovö. Här ett ögonblick från Högsta mjölkpall en tidig morgon i början på 1950-talet, när "Malmvikarn" Herman Karlsson slamrar med mjölkflaskorna.

ring. Det var många intressanta rester av slottets ursprungliga inredning som därvid kommit i dagen och som Billig dokumenterat med ritningar och fotografier.

Årets bussutflykt ägde rum den 11 juni. Färden gick först till Husby-Ärlinghundra kyrka, där vi också fick se skolmuseet. Vi fortsatte sedan till trakterna kring Valloxen, där Nils Ålander berättade om Wallox-Säby och de andra gårdarna runt sjön. Efter lunchen på Särsta värdshus fortsatte färden förbi Vassunda och Haga kyrkor samt Venngarns slott.

Hembygdsgdagen den 17 september anordnades som vanligt i samarbete med stiftelsen Lovö Naturvård, Lovö församling och föreningarna Lovö keramik och Lovö vävare på Rörby och Hogsta. Aktiviteterna på Rörby hade som tema "Att arbeta i trä". Två intressanta föredrag hölls i Hogsta magasin: ett av Edvard Bolin från Bromma hembygdsförening om ett lottospel med originalakvareller från 1830, uppkallat efter sommarnöjet Loviselund på Drottningholmsholmsmalmen, och ett av fil. kand. Bo Petré om kulturlandskapets utveckling på Lovö under brons- och järnålder.

Inspirerade av skriften "Långhundraleden, Vikingarnas E 4" förlades höstutflykten den 8 oktober längs denna led. Vår ciceron, Karl Erik Mörk, förmedlade sina till synes outtömliga kunskaper om leden och om arbetet med dess utforsk-

ning på ett oförglömligt sätt, och det var med saknad vi skildes från honom drygt ett par timmar efter tiden för beräknad hemfärd.

Även detta år har samlingarna i museet och magasinet på Hogsta kompletterats genom gåvor från Lovöbor. Flera hembygdsföreningar, skolor m. fl. har också besökt Hogsta och vandrat på fornstigen. Låg- och mellanstadielklasserna i Ekerö kommun har vid sina besök också fått uppleva den gamla smedjan i funktion. Stockholms läns hembygdsförbunds vårutflykt gick i april till Mälaröarna. Förmiddagen ägnades åt Lovö, med besök på Hogsta och i kyrkan, varvid medlemmar av föreningen fungerade som guider.

Vid årsmötet valdes komministern i Lovö församling Karl-Göran Linzander till ny ordförande efter Per Borgström. Denne kvarstår dock i styrelsen som dess vice ordförande.

Under året har nio protokollförda styrelsesammanträden hållits.

Med stöd av Ekerö kulturnämnd har ett välkommet nytryck kunnat göras av Härje Bäärmans bok "Så minns vi Lovö".

Malin Beijer

Sekr.

Norrsunda fornminnes- och hembygdsförening

Årsmötet hölls den 19 februari. Förutom förhandlingar och diplomutdelning visade Erik Fred några av sina filmer, vilket uppskattades av ett sextiotal närvarande medlemmar.

Den 15 maj samlades en skara morgonpigga Gökottedeltagare kl. 6.00 vid Vrån, för att därifrån gå till Soldalen och bese stensträngar och gravrösen i dalens omgivningar. Nog var det väl roligt med den flicka som på hästryggen följde vår promenad. Den 18 maj besöktes Vrån av Sigtuna kommuns vänortsbör från Raisio.

I maj månad hade vi ordnat med öppet hus en kväll i biblioteket, där resultatet från tre kurser visades. Kurserna var: korgbindningskurs, rotslöjd och näverslöjd. Några deltagare i kurserna satt och visade olika tillverkningsmoment. Av de tillverkade sakerna blev det en s. k. månadsutställning i Rosersbergs bibliotek.

På hembygdsdagen hade vi kyrkmarsch med folkmusik. Efter kyrkkaffe vidtog de sedvanliga visningarna av gamla hantverk såsom tovning, spånad, korgbindning, vispbindning, korgmålning och näverslöjd. En nyhet i år var att man kunde få en inblick i biodlingens mysterier. Olle Forssell berättade samt visade materiel och hjälpmedel.

Den 28 augusti fortsatte Bo Wahlne sin spännande berättelse om Rosersbergs slott och visade sakkunnigt exteriörer, interiörer och inventarier. Svampdagen som vi utlyst den 4 september torkade in.

Eftersom vi beslöt att delta på Sigtuna julmarknad med ljus och honungsförsäljning så stöptes det grenljus i dagarna tre i år. En av dagarna ordnade Olle Olsson med en fotografisk kulturstig på numera känt manér.

Norrunda fornminnes- och hembygdsförening. Salustånd på Sigtuna marknad.

För övrigt har vi i år flyttat den rivningsdömda Norrtorpsboden till vår hembygdsgård Vran och rustat upp den.

Skolvisningarna med kulturpromenader för skolklasser har fortsatt. Även de utställningar vi brukar ha i biblioteket har fortsatt hela året. Av utställningar kan följande nämnas: seldon, kaffekvarnar, gamla väckarur, järnvägshistoria, cykel-lampans utveckling, gamla leksaker, boken fyller 500 år och strykjärnets utveckling.

Gunnar Andersson

Olands Hembygds-gille

Olands Hembygds-gille har lagt ännu ett verksamt år till sina tidigare. Traditions-enligt firades julgille i Gamla Klockargården i Alunda, där Olands Felare under-höll med folkmusik, Martin Eriksson berättade och Erne Wahlund läste "julgille"

ur Frans G. Bengtssons Röde Orm. På Gammel-Gränome anordnades äggsexa med medverkan av Erik Sahlström, som spelade nyckelharpa och Erhard Wikfeldt som berättade från en resa till Peru och visade bilder. Båda träffarna var mycket välbesökta.

Vid Midsommarfesten på Gammel-Gränome deltog ca 1.200 personer. Olands Folkdangille, Hembygdskören under Mats Ilars ledning och Riksspelmännen Anton och Per Jernberg svarade för underhållningen. I huvudbyggnadens herrgårdskök visade konstnären Denis Steen trägravyrer, Margareta Selén visade stengods och i tiondeboden visade Hans Strand träskålar m. m.

Söndagen den 28 augusti 1983 firades Hembygdens Dag i Alunda tillsammans med Alunda Församling. Dagen inleddes med högmässa i kyrkan, Erik Sahlström och Olands Felare underhöll med folkmusik och Olands Folkdangille dansade folkdanser vid Gamla Klockargården. Alunda hemvärnskår och Röda korskrets hade uppvisningar. Röda korset svarade också för kaffet som serverades i församlingshemmet Klockarbacken. Man kunde göra rundturer med veteranbilar, och i Gamla Klockargården hade Rune Selén och Stig Mårtensson i hembygdsgillet arrangerat en uppskattad tipspromenad. Museerna var öppna och visades för allmänheten.

Vid Skäfthammars marknad den 3 september var anslutningen mycket stor. Marknaden arrangeras av Olands Hembygdsgille tillsammans med Lions i Oland, Olands Folkdangille, Idrottsföreningar, Röda Korset, Lottakåren m. fl. Olands Folkdangille dansade folkdanser och Gimo Big Band underhöll med Storbandsjazz. Konstutställning, ponnyridning och kaffeservering hörde till attraktionerna. En stor parad av de senaste årens knutmassomasker var ett mycket uppskattat inslag. Rune Selén visade hur hans näverlurar kommer till.

Vid årsmötet den 23 oktober på Gammel-Gränome höll Erhard Wikfeldt parentation över Gillets mångåriga ordförande Ebbe Selén, som avlidit under året. Till ny ordförande valdes Stig Mårtensson. F. ö. omvaldes styrelsen.

Vandrarhemsverksamheten och medlemmars gåvor och arbetsinsatser har gjort det möjligt att fortsätta med renovering och underhåll av byggnaderna vid Gammel-Gränome och Gamla Klockargården.

En studiecirkel inom hembygdsgillet har tillsammans med Vuxenskolan i Alunda utarbetat en turistkarta över Oland "Titta på Oland". Kartan har blivit mycket uppskattad både av Olänningar och turister.

Antalet medlemmar har ökat under året och utgör nu 425.

Gunda Nordvall

Rasbokils Hembygds- och Fornminnesförening

Hembygdsgårdens hus och museala samlingar i Kölinge by har under året visats vid besök av såväl enskilda personer som föreningar och vid andra sammankomster. Hembygdsgården består av flera byggnader, främst storstugan en s. k. fram-

kammarestuga i ett och ett halvt plan. Den rymmer i nedre delen samkvämslokaler med schablondekor och uppländskt stänkmåleri på väggarna. Vindsvåningen är inredd till museum i tre avdelningar, där olika ämnesgrupperade redskap berättar om socknens forna arbetsliv och hantverk. En liten kammare innehåller arkiv där dokument, fotografier, kartor och en del fornfynd m. m. förvaras.

Som granne till storstugan ligger ett soldattorp på ursprunglig plats med bogårdsmur jämte en lång länga av ekonomibygnader. Torpet tilldrar sig alltid stort intresse och de intilliggande åkerlotterna har under år 1983 plöjts och uppodlats för att därmed visa äldre tiders åkerbruk.

Midsommarfest hölls traditionsenligt vid Årby slott med majstångsresning och ringlekar samt uppvisning av Rasbokils folkdansgille.

Söndagen den 4 september 1983 firades föreningens 40-årsjubileum med en hembygdsdag. Dagen började med gudstjänst i Rasbokils kyrka och efter gudstjänsten överlämnades och invigdes för sitt ändamål ett restaurerat schatull till sockenbudstyg. Därefter intogs kyrkkaffe i hembygdsgården, Kölinge. Ordföranden gav en resumé över föreningens verksamhet under fyrtio år. Wolter Ehn berättade om "kronofogdar och länsmän i äldre tid": "Å ämbetets vägnar" i Rasbo härad. Stig Björklund talade om de byggnader som hembygdsföreningen under åren förvärvat, och under titeln "gamla Rasbokilsbor berättar" samtalande Gullan Mattsson, Ingrid Blomkvist och Edvard Edling roande och med stor inlevelse om minnen från Rasbokil förr i tiden. Våra trogna spelmän och dansare roade både gammal och ung med fina uppträdanden. Festligheterna fick stor anslutning, och det var många nu utflyttade Rasbokilsbor som återknöt bekantskapskapen med sin gamla hembygd och sina gamla vänner.

Ett antal gåvor hade föreningen glädjen att få mottaga av grannföreningarna.

Styrelsen under 1983 har bestått av: Elsa Dahlgren, ordförande, Ernst Andersson, Gun Björklund, Stig Björklund, Esbjörn Båth, Kajsa Eriksson, Sune Fors, Barbro Larsson, Ragnar Palm samt Karin Pettersson. Föreningen har ett 70-tal medlemmar.

På styrelsens vägnar

Elsa Dahlgren

Ordf.

Roslagens Fornminnes- och hembygdsförening

Året 1983 började med tjugonedagsknutskväll på Roslagsmuseet, då intendent Barbro Barwing från Nordiska museet kåserade om julseder och Bellmans flickor sjöng. Kvällen avslutades med ett par filmer från Norrtälje 1940. Då var det krig och kallt. Under våren ägde den föreläsningsserie rum, som arrangeras av Fornminnesföreningen, Svenska turistföreningen och Naturskyddsföreningen och som slagit så väl ut att den blivit en tradition. Ett av programmen handlade om köket på 1700-talet och den föreläsningen ägde rum i Café Hörnan, inrymt i

Roslagens Fornminnes- och Hembygdsförening. Svenska flaggans Dag – Nationaldagen, Norrtälje 1983. Foto Roine Karlsson.

ett hus från 1700-talet på St. Brogatan, nyligen förtjänstfullt renoverat och där man har ett nästan intakt kök från nämnda sekel.

Svenska flaggans dag började med folkdans på Torget och därifrån tågade flera hundra personer efter folkdansarna till Roslagsmuseet, där det blev mer dans, tal och musik av stadens hornmusikkår.

Ett par stadsvandringar anordnade föreningen också, en med mål att upptäcka stadens gårdar, en att upptäcka konstverk, bl. a. Tumme-Lisa i den stängda park, som Stadshotellets trädgård utgör.

Sommaren avslutades med sensommarekväll på Penningby slott, där Uppsala-prästen Lars Björklund är ständigt slottstrubadur och där Bengt Nerman var årets författargäst.

Fornminnesföreningen är också ansvarig för Nordströmska stiftelsen, som har ett hemmuseum i sin ägo och en smedja, där två konsthantverkare arbetar. Gården skall nu återfå sitt äldre namn, Bergmanska gården.

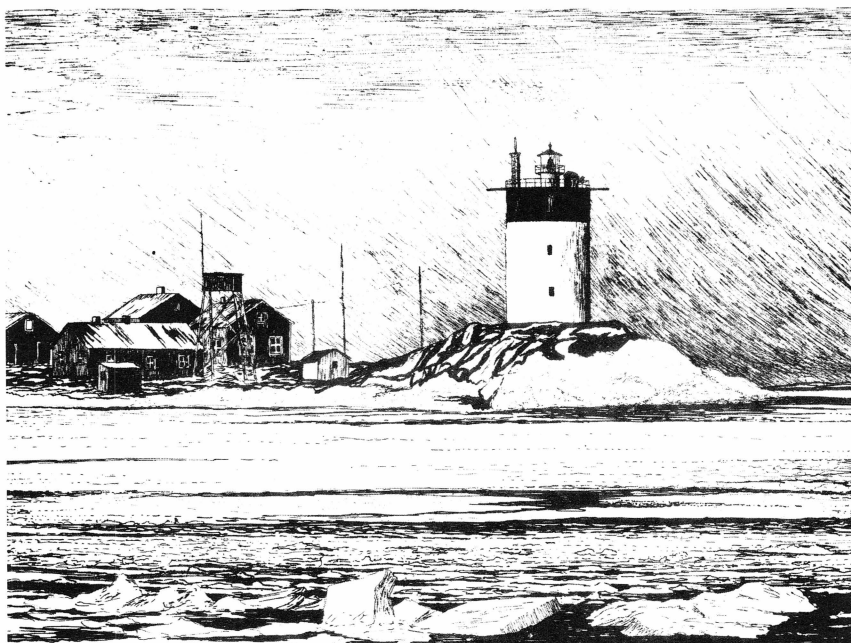
Vårt att nämna är också, att Norrtelje Tidning och Stockholms läns hembygdsförbund på nytt gett ut *Beskrifning öfver Roslagen* av F.V. Radloff – en oundgänglig källa för den som vill lära känna Roslagen i början av 1800-talet.

Lennart Jansson

Roslagens Sjöfartsminnesförening

Även om skeppet börjar bli gammalt, föreningen bildades 1938, är det en god vind i seglen och full fart framåt. Medlemsantalet överstiger 1.500. Vårt museum på Vaddö har kraftigt ökat sina besökssiffror och i slutet av verksamhetsåret 1983 loggade vi in hela 4.900 besökare. Vi är mycket glada åt att på detta sätt få sprida kunskap om Roslagens sjöfartshistoria och dess betydelse inte bara för Roslagen utan hela landet.

Postrodden gick som vanligt över Ålands hav även 1983 och årsboken ROS-PIGGEN utkom med sin 44:e upplaga. Långt framskridna planer finns på att utöka sjöfartsmuseet i Elmsta Vaddö för att bättre kunna exponera föremålen från bl. a. vår segelsjöfart på oceanerna. Tanken är att det också ska bli en mindre hörsal för föredrag och andra föreningsaktiviteter.

Roslagens Sjöfartsminnesförening. Svartklubbens fyr. Teckning av Krister Gabriellson.

Hösten 1983 producerade sjöfartsminnesföreningen en grammofonskiva "TÖRN UT!". Det är en LP-skiva med musik för såväl sjöfolk som landkrabbor. På skivan medverkar som försångare och solister bl. a. Derek Hudson, Tor Isedal och John Harryson samt Väddö spelmän. Det är en blandning av sjömansvisor (sea-shanties) och valser med anknytning till Roslagen.

Alltjämt är föreningen intresserad att få ta del av material med anknytning till Roslagens sjöfart. Det kan gälla fartyg, redare, skeppare, skeppsbyggare, laster, trader, fiske, skeppsdagböcker, sjöfartsböcker m. m. Allt har intresse och kan fylla en lucka i det stora material som vi har. Det räcker med ett meddelande till föreningen med adress Box 56, 760 40 Väddö, tfn 0176/502 59 (tfnsvare).

Lars Nylén
Ordf.

Skogs-Tibble fornminnes- och hembygdsförening

Föreningen fortsatte under 1983 sin verksamhet i de traditionella banorna, med årsmöte den 19 mars. Styrelsen omvaldes i huvudsak, men bland ledamöterna utan särskild funktion fick vi tre nya ledamöter, nämligen Christer Sundström, Ulla Rundlöf och Kajsa Johansson.

Traditionen att "dricka källa" uppehölls även detta år och som vanligt brukades en till kvällen tillverkad näverskopa att hämta upp vatten med. Allsång förekom och kvällen avslutades enligt traditionen med Upplandssången och Du gamla du fria.

Skogs-Tibbledagen firades den 24 juli. Vi inledde med att tåga till kyrkan till spelmansmusik, för att delta i gudstjänsten med komminister Björn Rydberg och med solosång av Ewonne Westman. Efter kyrkkaffe förekom olika aktiviteter och ett uppskattat kåseri av Riksarkivarie Sven Lundkvist, Ålbo, Brunna.

Museet har hållits öppet som vanligt alla söndagar under juli månad kl. 11–13 samt efter överenskommelse. Vi kan fortfarande glädja oss åt många besökare, den mest långväga var förmodligen en turistchef från Marocko.

Vi hälsar alla välkomna både som medlemmar och besökare!

Valborg Pettersson

Stiftelsen Skuttunge prästgård

Styrelsen har under verksamhetsåret bestått av följande personer: ordförande ärkebiskop em. Gunnar Hultgren fr. o. m. 4 juni t. o. m. 30 september 1983, lantbrukare Jan Olof Andersson fr. o. m. 1 oktober 1983 t. o. m. 2 juni 1984, vice ordförande kontraktsprost Lars Ridderstedt, sekreterare fru Doris Johansson,

kassör och arkivarie slöjdlärare Nils Olof Forssberg, övriga ledamöter fru Carin Lögdberg och arrendator Yngve Persson. Av Riksantikvarieämbetet och Nordiska museet utsedd ledamot: professor Gösta Berg.

Lördagen den 4 juni hölls som vanligt årets Skuttunge-träff vid prästgården. Mycket folk hade samlats för att som inledning få höra socknens spelmanslag spela och därefter sjöng kyrkokören. Festen fortsatte sedan med kaffedrickning ur medhavda korgar. Föredragshållare för året var förre överlantmätare Erik Tobé, Uppsala, som berättade om gamla kartor och laga skiftet i Skuttunge. Träffen avslutades med sång av kyrkokören och vattendrickning ur trefaldighetskällan.

Verksamheten har bedrivits som tidigare, ett stort antal besökare har under året beretts möjlighet att se stiftelsens byggnader och museisamlingar. Under året har ärkebiskop em. Gunnar Hultgren och fru Carin Lögdberg avflyttat från prästgården och i samband därmed har stiftelsen fått möbler m. m. från ärkebiskopens arbetsrum och därigenom kunnat iordningställa ett minnesrum från nyare tid. För närvarande står prästbostaden tom i avvaktan på en genomgripande reparation, som kommer att utföras under året. Stiftelsen har fått löfte av pastorstyrskyrkorådet att få vara med vid antagandet av hyresgäst.

Diskussioner har under året förts med pastoratet om överföring av det så kallade brygghuset till stiftelsen Skuttunge prästgård. Ett fotografialbum med bilder från början av 1900-talet har färdigställts.

Stiftelsen har under året efter förmåga sökt fylla sin dubbla uppgift att vårda prästgårdens gamla bebyggelse och miljö och att verka för hembygdsvårdens stärkande.

Styrelsen vill till slut framföra ett varmt Tack till alla som på olika sätt medverkat till att vårda och öka trivseln vid vår prästgård.

Skuttunge den 2 juni 1984

För Stiftelsens styrelse:

Jan Olof Anderson

Ordf.

Sydvästra Upplands kulturhistoriska förening

De sedan många år närda förhoppningarna att under överskådlig framtid få se föreningens samlingar i nya lokaler – Enköpings sedan flera år tomma Rådhus – tycks tyvärr fortfarande vara ganska avlägsna.

Att förvandla ett 1700-talshus till ändamålsenliga utställningslokaler, som dessutom skall uppfylla de krav som ställs på offentliga lokaler, kostar avsevärda summor. Enköpings kommun, som budgeterat större delen av kostnaderna, väntar på, tycks det, ett underverk som skall tillföra resterande belopp för att planerna skall kunna förverkligas. Dock kan med glädje noteras att Matell Arkitekter AB i Uppsala på uppdrag av Enköpings kommun och i samarbete med Upp-

landsmuseet under året genomfört en projektering av Rådhuset och lagt fram ett förslag till framtida utformning av ett museum.

Men i våra sedan 1909 provisoriska lokaler blomstrar verksamheten. Under året har 1 000 personer sökt sig till Museet på Tullgatan. Som alltid om åren tilldrar sig det av Barbro Andersson traditionellt dukade julbordet som iordningställes till julslytningssöndagen stort intresse. Likaså den utställning av föremål, som arrangeras i Svenska Handelsbankens fönster vid Stortorget vid samma tillfälle.

1983 års årsmöte var förlagt till Nordens Folkhögskola på Biskops Arnö. Utöver sedvanliga årsmötesförhandlingar berättade skolans rektor om Biskops Arnös historia och skolans verksamhet.

En septemberkväll trotsade ett 40-tal enköpingsbor regnet och följde intresserade stadsarkitekten Bo Björkman, som ledde en stadsvandring under måttot "Vandring i Enköping med tillbakablickar och framtidsvyer".

Under året har påbörjats en omfattande katalogisering av föreningens föremål enligt det system, som utarbetats vid Human Relation Area Files i USA och som redan praktiseras vid många museer, bl. a. Upplandsmuseet.

Birgitta Brolin

Tensta Hembygdsförening

Årsmötet hölls i Skyttorp. Efter förhandlingar och servering berättade kultur nämndens ordförande Inga Pettersson om nämndens arbete och Bo Windolf visade filmer och stillbilder från bygden.

Under vintern arbetade styrelsen i en studiecirkel i ämnet Gård och bygd genom hundra år. I uppgifterna ingick bl. a. att särskilt dokumentera en by i socknen, och då Forssa är den största byn i Tensta blev den föremål för en ganska grundlig utredning från 1302 och fram till våra dagar.

Cirkeln gjorde flera utflykter i bygden under försommaren då även andra intresserade deltog. På eftersommaren gjordes en kvällstur med bil till Stentorget på Vikstaheden med ett 50-tal deltagare.

Sommarresan med buss gick till Stockholm där besök gjordes på Hemslöjdsföreningen och Livrustkammaren. Efter en omfattande rundtur med bussen fortsatte resan med båt till Bogesunds slott där bussen mötte. Efter middag på Elvboda friluftsgård gick hemresan över Vaxholm.

Midsommarfirandet i Klockstapelsbacken i samarbete med andra föreningar har blivit en tradition.

Tenstadagen fick en särskilt festlig prägel då det var 40-årsjubileum. Dagen till ära hölls högtidstalet av landshövding Ingemar Mundebo. Som vanligt började

dagen med högmässa i kyrkan. I programmet ingick sång av Tensta Skillingtryck, sockenkrönika av Ingvar Bladlund, mycket folkdans och folkmusik, naturstig, hyvling av takspån m. m. Som vanligt var det också folkdanslagets teatergrupp som stod för den uppskattade föreställningen av lustspelet Helgdagskväll i timmerkojan.

Kvällsprogrammet inleddes av trubaduren Mats Paulsson och Playbackgruppen Svinging Sisters. Med anledning av 40-årsjubileet uppförde medlemmar i folkdanslaget en dramatiserad kavalkad av schlager som var populära på 40-talet.

Trots att fyrverkeri och lägerbål för andra året i följd måste inställas på grund av torkan blev ändå avslutningen som vanligt mycket stämningsfull med fackeldans, uppläsning, sång och tal.

Dagen före Tenstadagen arrangerade Tensta folkdanslag en spelmansstämma med en mycket stämningsfull avslutning i kyrkan.

Ivar Heljefors

Täby Hembygdsförening

1983 blev ett framgångsrikt år för Täby Hembygdsförening, som då kunde notera sin 2 000:e medlem. Därmed nås lika många hushåll i Täby av föreningens kvartalstidning och årsskrift.

Täby Hembygdsförening har ett stort programutbud och arbetar inom fem sektioner. Slöjdgillet svarar för de praktiska handarbetena, museisektionen för utställningar från vikingatid till nutid, fornminnessektionen för vården av våra många minnesmärken och hjälp vid riksantikvarieämbetets utgrävningar, naturvårdssektionen för natur-kulturstigar och remissvar till kommunen, forskningsektionen för studiecirklar och skriftutgivning. 1983 års bok, som var den 17:e i föreningens skriftserie, hade titeln "Rönninge – en gammal by i Täby".

Samarbetet med spelmanslag, folkdangille och Täbykör, vilka numera är självständiga föreningar i Täby, fungerar mycket bra. Midsommarmfest, gökotta och julmarknad har blivit stora gemensamma folkfester.

Eric Jarneberg

Täby Hembygdsförening. Hembygdsföreningen medverkar vid Riksantikvarieämbetets utgrävningar. Här har en vikingatida boplatz funnits. Foto Erik Jarneberg.

Upplands Väsby Hembygdsförening

Upplands Väsby Hembygdsförening har länge varit lyckligt lottad därigenom att vi hyresfritt fått disponera det gamla hemmanet Runby Nedra som hembygds-
gård, centralt belägen i Upplands Väsby Kommun. Under 1983 har hembygds-

gårdens lokaler mer än fördubblats, då vi nu även disponerar den gamla Ladugården, vilken tidigare använts av kommunen som lagerlokal. En stor del av föreningens arbete under 1983 inriktades på att iordningställa Ladugården så att vi nu har vackra, rymliga och på alla sätt ändamålsenliga lokaler för utställningar, studieverksamhet m. m. Tillgången till de nya lokalerna har givit oss helt andra möjligheter att möta det växande intresset för Hembygden – vi ser med glädje och förväntan fram mot "Hembygdens år" 1984 och hoppas även kunna medverka i 1985 års stora Bostadsmässa i Upplands Väsby.

Det växande hembygdsintresset manifesteras främst i ett ständigt ökande antal studiebesök i Hembygdsgården, huvudsakligen från skolor och daghem, men även studieförbund och pensionärsorganisationer. Representanter för Hembygdsföreningen anlitas också flitigt vid studiedagar i skolorna, andra föreningsars möten m. m.

Hembygdsföreningen anordnar "Öppet Hus" en söndag per månad, vilket väckt hembygdsintresset hos många och givit oss flera nya medlemmar.

Upplands Väsby Hembygdsförening har tre årliga evenemang:

1. Bussutfärden ställdes 1983 till den gamla gruvstaden Falun.
2. Midsommarfirandet vid Hembygdsgården med folkdans, lekar och servering är alltid lika uppskattat.
3. Hembygdens Dag firas årligen den första söndagen i september. 1983 var deltagandet ovanligt stort mycket beroende på att Bertil Boo och Ebbe Jularbo medverkade med sång och musik.

Under 1983 medverkade Hembygdsföreningen även i en ambitiöst upplagd föreningsutställning i Väsby Centrum, anordnad av Kultur- och Fritidsförvaltningen.

Föreningen ger ut en egen tidskrift, "Aktuellt från Hembygdsföreningen", med fyra nummer per år.

Upplands Väsby Hembygdsförening har glädjen av att ha en egen folkdanssektion som sätter färg på och ger fart åt alla större föreningsarrangemang.

Ett viktigt led i föreningens arbete är att som remissorgan granska alla stadsplaneförslag och liknande ärenden. Genom detta arbete har föreningen verksamt kunna bidra till en förnuftig utbyggnad och utveckling av kommunen.

Lennart Lundquist

Sekr.

Vaksala Hembygdsförening

Årsmöte hölls söndagen den 27 mars 1983 i Vaksala församlingshem. Hans Lustig berättade om smedjor i Vaksala härad samt visade teckningar och modeller av smedjor och redskap. Vaksala spelmanslag svarade för musikunderhållningen.

Hembygdsgagen den 4:de, hölls söndagen den 5 juni, denna gång vid Jälla lantbruksskola. Dagen inleddes med högmässa, som för dagen var flyttad från

Vaksala kyrka, och leddes av kyrkoherde Hans Sjöström. Sång av Mona och Lars Burman samt en kvartett ur Vaksala kyrkokör. Vaksala spelmanslag medverkade under ledning av Göran Liljegren. Efter kaffeservering berättade agr. Rune Apelgren om Jälla förr och nu. Medlemmar från Ungdomsringen dansade folkdanser. Några gymnaster från Upsalaflickorna hade uppvisning i gymnastik modern. Vidare förekom en tävlan om vad gamla bruksföremål har använts till. Så förekom dragkamp mellan olika byalag.

Söndagen den 25 september ordnade föreningen en resa med buss till Trögden. Ordföranden i Boglösa hembygdsförening Henry Emanuelsson ledde vår färd och under rundresan berättade om bygden. Besök gjordes vid hållristningar och museet i Boglösa, Veckholms kyrka, Grönsöö, Fånö, Grillby och till sist ett besök på Kvekgården.

Höstträff ordnades den 24 november i Vaksala församlingshem under temat gamla julseder. Eva Wallner berättade om olika seder och bruk. Lekledare från Upsala ungdomsring ledde sedan deltagarna i ringlekar. Lars Boström, Karin Lundberg och Malin Sjöström underhöll med musik och sång.

Hembygds museet i kyrkboden har varit öppet för allmänheten flera gånger under sommarmånaderna.

Vandring- och cykelutflykter ordnades under försommaren, med god anslutning. Ledare Carl-Birger Sveidqvist.

Studiecirklar har fortsatt från föregående år med läsning av gamla handstilar och dokumentation av Vaksala socken. Ledare är Folke Nilsson och Rune Apelgren.

För Vaksala hembygdsförening

Stig Eriksson

Villberga hembygdsförening

Villberga hembygdsförening bildades den 26 september 1983 och är därför nu troligen den yngsta bland Upplands hembygdsföreningar. Dock har den funnits – så att säga ”i luften” – långt tidigare. Redan vid firandet av ”Grillby 100 år”, 1977 och under utställningsveckan 1978 fördes tanken på tal.

1979 blev Villberga aktuellt för projektet ”Kultur i boendemiljö”, som drevs av Statens Kulturråd och Studieförbundet Vuxenskolan. Detta projekt löpte under tre år, och hade som verksamhetslogan: ”I går – i dag – i morgon”. Under dessa år förbereddes etablerandet grundligt med s. k. kulturvandringar samt talrika informations- och diskussionsammanskomster.

När Enköpings kommun 1982 genom markbyten med SJ blev ägare till ett gammalt handelshus i Grillby, bildades en interimsstyrelse, för att kunna gå in till kommunen med begäran om att få disponera denna fastighet som hembygds-gård. Denna anhållan beviljades och därmed hade föreningen sin framtida hem-

Villberga hembygdsförening. Hembygdsgården i Grillby. Teckning av Erik Strand.

vist tryggad. Fastigheten består av en huvudbyggnad, diverse uthus med portlider, ett lusthus samt en stor tomt.

Under året har arbetet inom föreningen främst inriktats på uppsnygning av området och en påbörjad renovering av huset. När byggnaden rustats upp skall den återspegla den epok och stil, som 30- och 40-tal gav uttryck för. En vävstuga och en slöjdstuga samt fotoklubben skall förhoppningsvis få utrymme där. Dessutom hoppas hembygdsföreningen kunna hålla gården öppen för såväl föreningsliv som enskilda i bygden.

Hembygdsvård, hembygdsvård och utställningsverksamhet kommer att utgöra stora bitar av föreningens arbete. Socknens ålderdomliga bymiljöer med namn från hedenhös, häradets äldsta tingsplats och en kultplats med uråldrig historia ger perspektiv i tiden.

Mängden källmaterial om bygdens skiftande öden i Grillbybibliotekets Enabygdssamling erbjuder den nybildade föreningens medlemmar möjlighet att fördjupa kännedomen om uppländsk hembygd och dess tradition.

Erik Strand

Älvkarleby Hembygdsförening

Byss-Calle-jubileet blev höjdpunkten i vårt arbete under 1983. En talrik skara spelmän hyllade 200-årsminnet av den unike spelmannens födelse. Dagen omramades av vår traditionella aktivitetsdag med visning av gammalt hantverk och utställningar.

Älvkarleby hembygdsförening. Ur föreningens samling av äldre foton: sågdammen i Älvkarleö bruk omkr. 1900–1910.

En yttre renovering av gammelgården har genomförts och nu har vi påbörjat omhändertagande av våra föremålssamlingar. Det gäller att hindra rost och mögel att ta överhand.

En liten skrift om gammelgården har utgivits i första hand skriven för skolbarn. Vi hoppas att kunna vinna de ungas intresse för att vårda det vi äger tillsammans i vår hembygd.

Föreningen har under Hembygdens år 1984 som motto: "Vår hembygd i bild". Vi har börjat att göra i ordning alla gamla foton för arkivet. Senare hoppas vi kunna inspirera till fotografering för dokumentation av vår samtid, bl. a. med en fototävlan. Vi har fått ganska många foton av det gamla Älvkarleö bruk av Stora Kopparberg och en fin fotosamling från Älvkarleby kraftverk.

Ingrid Österberg-Olsson

Ordf.